Asia: E 72/2022 vp - ICES:in tieteelliset neuvot kalastuskiintiöistä, to 9.6. noin klo 10

Eduskunta
Eduskunnan ympäristövaliokunta

Asiantuntijalausunnon esittäjä: Ari Leskelä

Luken asiantuntijalausunto

1 Johdanto

Eduskunnan ympäristövaliokunta pyysi 31.5.2022 Luonnonvarakeskuksen asiantuntijaa kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa ICES:n tieteellisestä neuvonannosta Itämeren kalastuskiintiöiksi. ICES julkisti suosituksensa Itämeren kalastuskiintiöiksi vuodelle 2023 31.5.2022. Itämeren kalastusmahdollisuuksista päätetään myöhemmin Maatalous- ja kalastusneuvostossa EU:n komission ehdotuksen perusteella.

2 Lausunto

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohikannat

ICES toistaa saman neuvon vuodelle 2023 kuin antoi vuodelle 2022.

ICES:n suositus Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen sekakantakalastuksen kokonaissaaliiksi on nolla lohta, mikäli noudatetaan kestävän enimmäistuoton (MSY) periaatetta. ICES kuitenkin neuvoo myös, että lohta voitaisiin kalastaa Saaristomereltä, Ahvenanmereltä ja Pohjanlahdelta (osa-alueet 29N-31) enintään 75 000 lohta. Kyseisillä merialueilla saadaan toukokuun ja elokuun lopun välisenä aikana tapahtuvassa rannikkokalastuksessa ainoastaan Pohjanlahden jokikantojen lohia, jolloin kyseisellä kalastuksella ei ole vaikutusta Baltian maiden heikkoihin lohikantoihin. Ehdotuksella kieltää kaikki lohenkalastus Itämeren pääaltaalta (osa-alueet 22-29S) ICES pyrkii vahvistamaan Baltian maiden heikkojen lohikantojen tilaa.

Ukrainan sodan takia ICES:n Itämeren lohi- ja meritaimentyöryhmä ei kokoontunut kuluvana vuonna eikä laatinut päivitettyä raporttia Itämeren lohikantojen tilasta. ICES:n vuonna 2021 tekemän kanta-arvion tulosten sekä vuoden 2021 kansallisesti kerättyjen seuranta-aineistojen perusteella voidaan kuitenkin katsoa neuvonannon toistaminen perustelluksi. Pohjanlahden luonnonlohikantojen nykytila on pääsääntöisesti hyvä ja ne kestävät ICES:n suosituksen mukaisen kalastuksen. Vuonna 2021 lohen kutunousu esimerkiksi Tornionjoessa oli kolmanneksi suurin vuonna 2009 alkaneella laskentajaksolla. Baltian maiden lohikannat ovat sen sijaan pääsääntöisesti heikossa tilassa, eikä niissä ole havaittavissa vahvistumista. Lohikantojen tilan arviointiin tuo epävarmuutta jokiin nousseissa kutukaloissa havaituista terveysongelmista johtuva lisäkuolleisuus, jonka kehittymistä ei kyetä ennustamaan.

Euroopan neuvosto salli vapaa-ajankalastuksena tapahtuvan meriuistelun rajoitetusti koko Itämeren pääaltaan alueella ja Pohjanlahden ulapalla (4 merimailin ulkopuolella) kuluvana vuonna ICES:n suosituksen vastaisesti. Meriuistelussa on sallittua ottaa saaliiksi yksi rasvaeväleikattu merilohi kalastajaa ja kalastusvuorokautta kohden. Rajoituksen mahdollisista vaikutuksista Itämeren

Luonnonvarakeskus
Latokartanonkaari 9
PL 2, 00791 Helsinki Puhelin 029 532 6000 Y-tunnus 0244629-2

pääaltaan meriuistelun määrään ja saaliiseen ei ole vielä tietoa. ICES:n arvio vuoden 2020 meriuistelun saaliista Itämeren pääaltaan alueella ja Pohjanlahdella oli noin 20 000 lohta ja vuonna 2021 noin 18 000 lohta. Uistelusaaliista noin yksi kolmasosa oli rasvaeväleikattuja kaloja.

Suomenlahden lohikannat

ICES toistaa saman neuvon vuodelle 2023 kuin antoi vuodelle 2022.

ICES:n suositus Suomenlahden lohikantojen kokonaiskalastuskiintiöksi on 11 800 lohta, mikä on samansuuruinen kuin vuosille 2015–2021 annettu suositus. Jos sovellettaisiin samoja toivotun ja ei-toivotun saaliin osuuksia, jotka toteutuivat vuonna 2020, tämä vastaisi 10 100 lohen maihin purettavaa saalista ammattikalastuksessa. Lisäksi ICES suosittelee, että kalastusponnistusta ei kasvatettaisi ja kalastus kohdistettaisiin istutettuun loheen.

Ukrainan sodan takia ICES Itämeren lohi- ja meritaimentyöryhmä ei kokoonnu kuluvana vuonna eikä laadi päivitettyä raporttia Itämeren lohikantojen tilasta. ICES:n vuonna 2021 tekemän arvion sekä vuoden 2021 kansallisesti kerättyjen seuranta-aineistojen perusteella voidaan kuitenkin katsoa neuvonannon toistaminen perustelluksi. Suomenlahden luonnonlohikantojen nykytila on pääsääntöisesti hyvä ja ne kestävät ICES:n suosituksen mukaisen kalastuksen.

Suomenlahden lohikantojen tilaa arvioidaan seuranta-aineistoihin perustuen asiantuntija-arviona (ei analyyttisellä kanta-arviomallilla), minkä takia arviot eivät sisällä kokonaisepävarmuutta yhtä kattavasti kuin Pohjanlahden lohikantojen tilan arvio. ICES:n vuonna 2021 tekemän arvion mukaan Suomenlahden täysin luonnonvaraisten lohikantojen (kolme jokea Virossa) tila on vaihdellut potentiaalisen maksimituotannon ja heikon tuotannon välillä. Viimeisten viiden vuoden aikana näiden lohikantojen poikastuotanto on keskimäärin kasvanut. Muiden, poikasistutuksilla tuettujen lohikantojen tila on pääsääntöisesti heikko ja niiden vaelluspoikastuotanto on alle 50 % potentiaalisesta maksimituotannosta.

Pohjanlahden silakkakanta

Pohjanlahdella silakkasaaliilla oli pitkä kasvutrendi vuoden 1990 tienoilta vuoteen 2016 asti. Sen jälkeen kiintiöt ja saaliit ovat pienentyneet. Helmikuussa 2021 ICES:n benchmark-kokouksessa valmistui uudella kalakantamallilla tehty kanta-arvio, jonka mukaan kutukypsien silakoiden biomassa (kutubiomassa) on vähitellen pienentynyt siitä lähtien kun noin 115 000 tonnin luokkaa olevien, ennätyssuurten vuosisaaliiden jakso alkoi vuonna 2013. Saaliit alkoivat pienentyä vuodesta 2017 lähtien, ja saaliiden pienentyessä kutubiomassan pieneneminen näytti aluksi pysähtyvän, mutta laskutrendi on sittemmin edelleen jatkunut. Vuosina 2020 ja erityisesti 2021 tähän on osaltaan vaikuttanut erityisesti kookkaiden silakoiden laihtuminen, joka osin näkyy jopa nälkiintymisenä. Ilmiön syy ei ole kalastuksessa vaan todennäköisesti ravintoverkon kehityskuluissa: Suomen ympäristökeskuksen ja Luken havaintojen mukaan kookkaille silakoille tärkeiden kookkaiden äyriäisten, valkokatkojen ja massiaisten lukumäärät ovat vähentyneet hyvin pieniksi.

Kutukannan pienenemisestä huolimatta kanta on pysynyt varovaisuusperiaatteen mukaisia referenssitasoja ja MSYBtrigger-tasoa (= kannan kutubiomassa, joka varmimmin mahdollistaa suuret vuosiluokat) suurempana, ja myös kalastuskuolevuus on ollut pienempi kuin FMSY (=

Latokartanonkaari 9
PL 2, 00791 Helsinki Puhelin 029 532 6000 Y-tunnus 0244629-2

luke.fi

kestävän enimmäistuoton mukainen kalastus). Syksyn 2020 Arandan koetroolaussaaliissa havaitut runsaslukuiset nuoret silakat eivät näkyneet samoin syksyllä 2021, minkä vuoksi nuorien vuosiluokkien runsaudesta on epävarmuutta.

ICES:n suositus Pohjanlahden silakan kalastuskiintiöksi vuodelle 2023 on EU:n monivuotista suunnitelmaa noudatettaessa 80 047–103 059 tonnia, kuitenkin niin että FMSY-tason mukainen saalis, 102 719 tonnia, voidaan ylittää vain EU:n monivuotisessa suunnitelmassa määritellyissä tilanteissa.

Pääaltaan silakkakanta

Itämeren pääaltaan silakkakannan tilasta tehdyn arvion mukaan kannan kalastuskuolevuuden arvioidaan ylittäneen FMSY:n vuonna 2015 ja Fpa-arvon vuonna 2016 ja pysyneen sittemmin liian korkeana. Myös kutubiomassan on arvioitu pudonneen alle MSYBtrigger-tason. ICES suosittaa, että EU:n monivuotista suunnitelmaa noudatettaessa kalastuskiintiö vuodelle 2023 on 70 130–95 643 tonnia, mukaan lukien Riianlahdelta pyydetyt pääaltaan kantaan kuuluvat silakat.

Itämeren kilohailikanta

Itämeren kilohailikannan kutubiomassan arvioidaan pysyneen 1990-luvun alusta lähtien MSYBtrigger-tason yläpuolella. Kalastuskuolevuuden arvioidaan ylittäneen FMSY-tason lähes koko 2000-luvun ajan, mutta pysyneen viime vuosina varovaisuusperiaatteen mukaisia referenssiarvoja pienempänä, viime vuonna kuitenkin lievästi ylittäen Fpa-arvon. Kilohaili kilpailee ravintoresursseista silakan kanssa ja on hyvin runsaana esiintyessään aiheuttanut loheen M74-ilmiötä. Vuosiluokat 2019 ja 2020 ovat nykytiedon mukaan melko runsaita. ICES:n suositus kilohailin kalastuskiintiöksi EU:n monivuotista suunnitelmaa noudatettaessa on 183 749–317 905 tonnia, kuitenkin niin että FMSY-tason mukainen saalis, 249 237 tonnia, voidaan ylittää vain EU:n monivuotisessa suunnitelmassa määritellyissä tilanteissa.

Itämeren kilohailikanta on erityisen runsas Suomen lähivesillä ja vähälukuisempi suuressa osassa Itämeren pääallasta.

Itämeren itäinen turskakanta

Itämeren itäisen turskakannan kutubiomassa alittaa Btrigger- ja varovaisuusperiaatteen mukaisen referenssitason (Bpa), ja sen arvioitiin pysyneen suunnilleen samalla tasolla kuin edellisenä vuonna. Kalastuskuolevuus arvioitiin hyvin pieneksi (0,02) vuonna 2021. Kannan ydinalueilla eteläisellä Itämerellä meren heikko tila ja siitä seuraava ravinnonpuute sekä lisäksi kasvanut loisten määrä rasittavat kantaa ja vaikeuttavat kannan elpymistä. ICES ei edelleenkään suosita kalastuskiintiötä itäiselle turskakannalle.

Toisin kuin itäisen turskakannan ydinalueilla eteläisellä Itämerellä, Suomen lähivesillä eli erityisesti Ahvenanmerellä tavatut turskat on todettu hyväkuntoisiksi ja -kasvuisiksi. Ainakin osa niistä on todennäköisesti syntynyt Gotlannin ympäristössä. Tästä pohjoisen pienestä turskaesiintymästä jo tähän mennessä saadut tiedot helpottavat myös eteläisen Itämeren turskissa havaittujen ongelmien tulkintaa. Tietoa on kertymässä pohjoisen Itämeren

Latokartanonkaari 9
PL 2, 00791 Helsinki Puhelin 029 532 6000 Y-tunnus 0244629-2

luke.fi

turskien perimästä, ravinnosta ja menestymisestä loisten kanssa.

Muut kalakannat, joille ICES antoi suosituksia

Luonnonvarakeskus ei katso tarpeelliseksi lausua muiden kalakantojen kiintiösuosituksia.

3 Lausunnon tiivistelmä

ICES:n Itämeren lohi- ja meritaimentyöryhmä ei kokoontunut kuluvana vuonna eikä laatinut päivitettyä raporttia Itämeren lohikantojen tilasta. ICES toisti viimevuotisen suosituksen Itämeren lohikannoille. Kansallisesti kerättyjen seuranta-aineistojen ja vuonna 2021 tehdyn kanta-arvion perusteella neuvonannon toistaminen on perusteltua ja lohikantojen arvioidaan kestävän suosituksen mukainen kalastus.

Pohjanlahden silakkakannan kalastuskuolevuus alitti selvästi ja kutevien kalojen biomassa ylitti juuri ja juuri referenssiarvot vuonna 2021, mutta kannan kookkaiden kokoluokkien yksilöt ovat poikkeuksellisen laihoja, todennäköisesti ravintoverkossa tapahtuneiden ilmiöiden seurauksena.
Pääaltaan silakkakannan kutubiomassa on tavoitetta pienempi, minkä vuoksi myös kiintiösuositus on edelleen pieni.
Itämeren kilohailikanta on pysynyt runsaana, tiheimmillään se on Suomen lähivesillä.
Itämeren itäinen turskakanta on pohja-alueiden hapettomuudesta johtuen heikossa tilassa erityisesti ydinalueillaan eteläisellä Itämerellä, eikä sille suositeta kalastuskiintiötä.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 08.06.2022 klo 11:55:06.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat:
Ari Leskelä

Liitteet: Lausunto pdf-muodossa

Tiedoksi:

Luonnonvarakeskus
Latokartanonkaari 9
PL 2, 00791 Helsinki Puhelin 029 532 6000 Y-tunnus 0244629-2